

2010 m.

Ilgalaikio plano lenkų kalbos 9 klasės pavyzdys

*Parengė Vilniaus Jono Pauliaus II gimnazijos lenkų kalbos mokytoja ekspertė - Ana Jasinska
ir*

Vilniaus Adomo Mickevičiaus gimnazijos lenkų kalbos mokytoja metodininkė - Elvyra Beliavska

Ilgalaikio (mokslo metų) plano 9 klasei pavyzdys

Dalykas: lenkų kalba

Klasė: 9

Pamokų skaičius: 4 pamokos per savaitę

Laikotarpis: 1 mokslo metai

Tikslas

Ugdyti mokinių komunikacinę kompetenciją, visų kalbinės veiklos rūšių – klausymo ir kalbėjimo; skaitymo, taip pat literatūros ir kultūros pažinimo bei rašymo – gebėjimus, plėsti ir gilinti kalbos kultūros kompetenciją.

Uždaviniai

Siekama, kad per lenkų kalbos pamokas mokiniai:

- ugdytūsi pažinti kalbą ir literatūrą kaip savosios tautos kultūros dalį, suvokti kultūros tradicijas ir jas kūrybingai plėtoti;
- mokytūsi kalbėti atsižvelgdami į tikslą, adresatą ir bendravimo situaciją, laikytis kalbos etiketo;
- mokytūsi skaityti įvairius tekstus: grožinius (nuo antikos iki romantizmo epochos), publicistinius, mokslo populiariusius; apibūdinti ir apibendrinti savo įspūdžius;
- mokytūsi kurti įvairių tipų, žanrų ir skirtingos paskirties tekstus atsižvelgdami į adresatą, rašymo tikslą ir situaciją (samprotaujamojo pobūdžio tekstas, interviu, straipsnis);
- ugdytūsi pasitikėjimą, savigarbą, savišvietos ir saviugdą įgūdžius.

Vertinimas

- Mokinių pažanga ir pasiekimai vertinami pagal mokykloje patvirtintą vertinimo tvarkos aprašą, kuris parengtas vadovaujantis Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. vasario 25 d. įsakymu Nr. ISAK- 256 (žin., 2004, Nr. 35- 1150).
- Lenkų kalbos ugdymo procese taikomi visi vertinimo būdai (diagnostinis, formuojamasis, kaupiamasis). Mokiniai, prieš atlikdami užduotis, turi būti supažindinami su vertinimo kriterijais.
- Kiekvieno skyriaus pabaigoje – apibendrinamasis vertinimas. Diagnostinės užduotys parengiamos pagal Bendrosiose programose numatytus pasiekimus, pasiekimų lygius, žinių ir gebėjimų santykį.

KALBINIS UGDYMAS

Eil. nr.	Pamokų ciklas	Laukiamas rezultatas / Gebėjimai	Valandos (nuo–iki)	Pastabos
1.	Frazelogizmai, jų šaltiniai ir funkcijos.	Frazeologizmai sąmoningai vartojami rašytinėje ir sakytinėje kalboje, siekiant sustiprinti kalbos vaizdingumą, plastiškumą, sugestyvumą ir pasakojimo ekspresyvumą; mokiniai geba paaiškinti frazeologizmą, vartojamų kasdienėje kalboje, prasmę. Atpažįsta frazeologizmų klaidas, gali paaiškinti jų atsiradimo priežastis ir jas ištaisyti. Moka naudotis <i>Frazeologizmų žodynu</i> .	2–3	
2.	Žodis, jo lingvistinė reikšmė ir vartojimo sritys.	Tiksliai apibrėžia abstrakčius žodžius; panaudodami platesnę reikšmę turinčius žodžius, geba pakeisti sakinio prasmę, turtina savo žodyną ir praplečia pasaulėžiūrą. Dirbdami su <i>Lenkų kalbos žodynu</i> , apibrėžia žodžio reikšmę ir vartojimo sritį bei išsiaiškina žodžių reikšmės atspalvius.	2–3	
3.	Samprotaujamojo pobūdžio tekstų kūrimas.	Moka atskirti samprotaujamojo pobūdžio tekstą nuo kitų žanrų, pažintų žemesnėse klasėse. Geba panaudoti savo samprotaujamojo pobūdžio teksto teorines kūrimo žinias praktiškai. Kuria pasisakymus, kurių tikslas argumentuoti, įtikinti, formuoti nuomonę. Geba atkreipti dėmesį į samprotaujamojo pobūdžio teksto kompoziciją, į įžangos, pabaigos ir dėstymo proporcijas. Įterpia citatų, parenka tinkamus jungiamuosius žodžius, kurie argumentus sujungia į vientisą tekstą ir išreiškia rašančiojo nuomonę. Laikosi	5–6	

		<p>samprotaujamojo pobūdžio teksto rašymo normų, grafinės teksto kūrimo išraiškos bei rašybos ir skyrybos normų.</p>		
4.	Sakinys. Jo rūšys.	<p>Kuria pavyzdinius sakinius ir sakinių ekvivalentą; sąmoningai vartoja skirtingus vientisinio sakinio tipus atsižvelgdami į tikslą, adresatą. Tikslingai vartoja skyrybos ženklus.</p>	2–3	
5.	Savarankiškos ir nesavarankiškos kalbos dalys sakinyje.	<p>Geba atpažinti ir įvardyti kiekvieną sakinio žodį viena iš dešimties kalbos dalių. Atpažįsta savarankiškas ir nesavarankiškas kalbos dalis, įvardija jas. Suvokia jų funkcijas sakinyje.</p>	2–3	
6.	Sintaksinė vientisinio sakinio analizė.	<p>Geba įvardyti pagrindines ir antrininkes sakinio dalis ir žino, kuo jos išreikštos; geba nustatyti tariniui ir veiksniai priklausančias sakinio dalis, moka įvardyti tarpžodinius ryšius; praplėsti bei sutrumpinti sakinį pridėdami arba išmesdami antrininkes sakinio dalis. Moka surasti ir pataisyti valdymo, derinimo, šliejimo klaidas.</p>	4–5	
7.	Sudėtiniai prijungiamieji sakiniai.	<p>Atpažįsta ir moka atskirti sudėtinius prijungiamuosius sakinius. Vartoja taisyklingus šalutinių prijungiamųjų sakinių jungiamuosius žodžius ir jungtukus ir laikosi skyrybos taisyklių.</p> <p>Performuoja sudėtinį prijungiamąjį sakinį į vientisinį ir atvirkščiai. Gali grafiškai pavaizduoti sudėtinius prijungiamuosius sakinius, sukurti juos pagal schemą.</p>	9–10	
8.	Sudėtiniai sujungiamieji sakiniai.	<p>Atpažįsta ir moka atskirti sudėtinius sujungiamuosius sakinius. Sudėtinuose sujungiamuosiuose sakiniuose tinkamai panaudoja reikiamus jungtukus, padeda kablelius atsižvelgdami į skyrybos taisykles. Sudaro įvairių rūšių sudėtinius sujungiamuosius sakinius ir geba juos grafiškai pavaizduoti.</p>	4–5	

9.	Užrašų kūrimas.	Sugeba užsirašyti, kaupiti, atrinkti medžiagą pagal nustatytus kriterijus iš skirtingų šaltinių. Gali pasinaudoti savo užrašais pamokoje.	2–3	.
10.	Sudėtiniai kelių laipsnių sakiniai .	Geba surasti sakinio dėmenį sudėtiniame kelių laipsnių sakinyje. Kuria įvairių rūšių kelių laipsnių sakinius, kurie atitinka tam tikras schemas. Deda (nededa) kablelius prieš jungtukus ir pagrindžia jų būtinumą. Performuluoja dalyvinio ekvivalento sakinius į vientisinius ir atvirkščiai. Pataiso sintaksiškai netaisyklingus sakinius. Laikosi skyrybos taisyklių.	4–5	
11.	Tiesioginė ir netiesioginė kalba. Tiesioginės ir netiesioginės kalbos skyryba.	Perfrazuoja sakinius, užrašydami juos tiesiogine / netiesiogine kalba, papildo tekstą kalbine situacija, redaguoja tekstą vartodami tiesioginę kalbą, suvokia tiesioginės ir netiesioginės kalbos tikslą. Panaudoja sudėtinio sakinio žinias. Taiko skyrybos taisykles.	2–3	
12.	Leksika: reikšmė ir vartojimas.	Suvokia sąvokų <i>archaizmas, neologizmas, antonimas, sinonimas</i> reikšmę. Įstaiso netaisyklingai pavartotus žodžius. Atpažįsta sinonimų stilistinius bruožus ir vartoja atsižvelgdami į komunikacijos tikslą, adresatą ir situaciją. Suteikia neologizmui vertę poezijoje, žiniasklaidoje ar kasdieniame gyvenime. Keičia senąją kalbą į šiuolaikinę. Vengia to paties žodžio formų pakartojimo. Naudojasi <i>Lenkų kalbos žodynu, Giminiškų žodžių žodynu</i> .	5–6	
13.	Publicistika: interviu, straipsnis.	Atpažįsta ir įvertina publicistikos žanrus: <i>interview, straipsnį</i> . Atlieka minėtų žanrų kūrimo užduotis. Kalbina pašnekovą ir pokalbį užrašo. Geba sugalvoti tinkamą, temą atitinkantį pavadinimą ir parašyti straipsnį. Verčia vieną publicistikos žanrą į kitą, pvz., interviu į straipsnį, panaudodami aprašymo, pasakojimo ir samprotavimo elementus. Geba kurti straipsnį laikydamiesi rašymo normų, vengia kalbos ir stiliaus klaidų.	7–8	

Literatūros ir kultūros pažinimas

- Susipažinęs su pagrindinėmis epochomis bei literatūros kryptimis, mokinys supras literatūros istoriškumą, kūrinio ir kūrinyje vaizduojamo kultūrinio konteksto ryšį, gebės atpažinti skaitomo kūrinio epochos bruožus bei ryškiausius kultūros įvaizdžius skaitomuose tekstuose, gebės paaiškinti jų prasmę.

- Skaitydamas literatūros kūrinius mokinys mokės suformuluoti kūrinio temą, nusakyti pagrindinę mintį, iškelti problemą. Gebės apibūdinti kūrinio idėją, motyvą, metaforinę kūrinio mintį, mokės įvardyti vaizduojamojo pasaulio elementus: literatūrinį veikėją, veiksmą, laiką, vietą. Nurodys, kokio įspūdžio arba poveikio autorius siekia (kieno požiūrį palaiko, kokias vertybes propaguoja). Aptars perkeltinę įvairių kūrinių elementų prasmę, siužeto struktūrą, kūrinio konfliktą.
- Aptardamas kūrinį ar kūrinio kalbinę raišką, mokinys sugebės pasitelkti citatų iš teksto, paaiškinti grožinio kūrinio poveikį, ką jis padėjo suvokti, ką pervertinti iš naujo. Palygins literatūrą su kitomis meno ir kultūros sritimis (daile, kinu, teatru, televizija).
- Literatūros pamokose mokinys nuolat tobulins savo kalbinius gebėjimus, taikys įvairias kalbėjimo strategijas.
- Pats kurdamas įvairaus pobūdžio rašytinius tekstus (pvz. samprotaujamojo pobūdžio tekstą, literatūrinio herojaus charakteristiką, referatą, knygos arba filmo recenziją), mokinys savarankiškai ieškos reikiamos informacijos įvairiuose šaltiniuose: žinynuose, žodynuose, enciklopedijose, internete, bibliotekoje; mokės ja naudotis: ją sisteminti, vertinti, apibendrinti.
- Skaitydamas grožinius kūrinius ir pats bandydamas kurti, mokinys įgis emocinės bei estetiškos patirties.
- Nagrinėdamas savo tautos ir kitų tautų literatūrinį kultūrinį palikimą, pažindamas kalbą kaip socialinį kultūrinį reiškinį, mokinys suvoks istorinės atminties, tradicijų, gimtosios kalbos vertę, asmeninio indėlio į kultūros kūrimą prasmę.

Nr.	Pamokų ciklo temos	Laukiamas rezultatas	Valandos	Pastabos
1.	Senosios literatūros ir kultūros grožis ir universalumas.	<p>Skaitydamas antikos kūrinius, Biblijos ištraukas mokinys gebės nusakyti mitinio mąstymo ženklus, esmines vertybes, požiūrį į žmogų, Senojo ir Naujojo testamento nesenstančią moralinę iškalbą, antikos literatūros universalumą ir jos reikšmę Europos kultūrai.</p> <p>Apibūdins pagrindinius antikos literatūros žanrus: <i>mitą, epą, biblinį pasakojimą</i>, gebės įvardyti šių žanrų bruožus. Pavyzdžiui, analizuodamas Homero epo <i>Iliada</i> ištraukas, mokinys sugebės atpažinti kūrinyje epo žanro bruožus ir pagrindines raiškos priemones: <i>epitetą, metaforą, homeriškuosius palyginimus</i>, paaiškins jų paskirtį.</p> <p>Per šį pamokų ciklą mokinys supras ir vartos šias sąvokas: <i>antika, mitas, epas, Senasis ir Naujasis Testamentai, biblinis pasakojimas, sentencija, politeizmas, monoteizmas, homeriškasis palyginimas, invokacija, motyvas</i>.</p>	10–11	
2.	Viduramžių epocha: pasaulėžiūra, būdingiausi	<p>Skaitydamas viduramžių literatūros kūrinius mokinys aptars visuomeninio-politinio fono, pasaulėžiūros, žmogaus idealo (būdingiausių bruožus), riteriškumo sampratas.</p> <p>Nagrinėdamas viduramžių kronikų fragmentus, pirmą lenkišką religinę giesmę</p>	8–9	

	bruožai.	<p><i>Bogurodzica</i>, mokinys įvertins šių kūrinių artistinius aspektus ir jų reikšmę ateinančioms kartoms.</p> <p>Nagrinėdamas ir interpretuodamas viduramžių kūrinių fragmentus mokės įvardyti šiuos literatūros žanrus: <i>kronika, legenda, giesmė, riterių romanas</i>.</p> <p>Per šį pamokų ciklą mokinys supras ir vartos šias sąvokas: <i>viduramžiai, anonimiškumas, šventumas, riteriškumas, garbė, pamaldumas, saviugda, memento mori, hagiografija, istoriografija, asketizmas</i>.</p>		
3.	Nauja žmogaus ir pasaulio samprata Renesanso epochoje.	<p>Skaitydamas ir nagrinėdamas Renesanso literatūros kūrinius ar kūrinių ištraukas, mokinys gebės nusakyti istorinį-kultūrinį renesanso epochos foną, humanizmo vertybes, pasitikėjimą žmogaus kūrybinėmis galiomis, ryšį su antika.</p> <p>Sugebės paaiškinti, kodėl Renesansas vadinamas „lenkų kultūros aukso amžiumi“.</p> <p>Nagrinėdamas ir vertindamas M. Rėjaus, J. Kochanovskio, P. Skargos, V. Šekspyro kūrinius, mokinys atras juose tokias humanistines vertybes, kaip pasaulio grožis, tikėjimas, sąžinės ramybė, darbas, asmenybės harmonija, meilė, tarnystė.</p> <p>Analizuodamas Renesanso epochos lyriką, mokinys sugebės nusakyti lyrinį subjektą, lyrinę situaciją, adresatą, eilėraščio nuotaiką, o aptardamas eilėraščio sandarą gebės operuoti tokiomis sąvokomis, kaip rimas, eilutė, strofa, vaizduojamojo pasaulio elementai.</p> <p>Skaitydamas ir interpretuodamas dramą (pvz., Šekspyro tragediją) mokinys supras ir vartos šiuos terminus: konfliktas, <i>siužetas, veikėjas, scena, veiksmas, remarka, monologas, dialogas, prologas, epilogas</i>.</p> <p>Per šį pamokų ciklą mokinys supras ir vartos šias sąvokas: humanizmas, Renesansas, reformacija bei galės įvardyti ir apibūdinti šiuos žanrus: tragedija, himnas, giesmė.</p>	12–13	
4.	Baroko epochos literatūros ir menų įvairovė.	<p>Susipažinęs su pagrindinėmis baroko epochos meno bei literatūros kryptimis, mokinys supras kūrinių ir jų kultūrinio konteksto ryšį, gebės atpažinti ryškiausius baroko kultūros įvaizdžius. Nagrinėdamas A. Morštyno, J. Ch. Paseko, Moliero kūrinius ar ištraukas, mokinys gebės apibūdinti gėrio ir blogio kovą, įvardyti šlėktų sarmatiškas ydas; išvardys įvairias meilės ir grožio sampratas. Mokės apibūdinti dienoraščio ir laiško bruožus.</p> <p>Per pamokų ciklą mokinys supras ir vartos šias sąvokas: <i>barokas, sarmatizmas, kontrastas, koncepsija, inversija, pakartojimas, makaronybė</i>.</p>	9	Pažintinė ekskursija: <i>Viniaus barokas</i>

5.	Šviečiamasis amžius – proto ir klasicizmo epocha.	<p>Skaitydamas ir nagrinėdamas šviečiamąjį amžių kūrinius, mokinys gebės nusakyti pagrindines šios epochos vertybes: mokslo ir išsilavinimo vaidmenį visuomenėje, proto ir patirties išaukštinimą; pilietybės, pareigos, tolerancijos supratimą.</p> <p>Pavyzdžiui, I. Krasickio kūriniuose mokiniai suvoks to meto visuomenės kritiką, pastebės žmogiškąsias ydas pasakėčiose ir satyrose. Apibūdins pasakėčios, satyros bruožus.</p> <p>Per šį pamokų ciklą mokinys supras ir vartos šias sąvokas: <i>racionalizmas, klasicizmas, sentimentalizmas, ironija, kritika, humoras</i>.</p>	10	Pažintinė ekskursija <i>Vilniaus Universitetas</i> .
6.	Romantinė žmogaus ir pasaulio vizija.	<p>Pamokų ciklo metu mokinys susipažins su istoriniu, kultūriniu ir filosofiniu romantizmo epochos fonu.</p> <p>Skaitydamas ir nagrinėdamas romantizmo literatūros pavyzdžius, gebės įvardyti šias sąvokas nusakyti pagrindines šios epochos vertybes: romantinis maištas, individualizmas ir menininko pranašo vaidmuo, tautiškas, romantinės literatūros idealai, romantinis herojus, tragizmas, laisvė, patriotizmas; moters ir meilės idealizavimas, domėjimasis tautosaka.</p> <p>Analizuodamas A. Mickevičiaus ir J. Slovackio kūrinius, mokinys susipažins su Vilniaus romantizmo mokyklos tendencijomis, išskirtinėmis temų gairėmis romantikų kūryboje: patriotizmu, mūšiais už tėvynės laisvę; aptars kalbinės raiškos priemones (<i>garsų pamėgdžiojimą, epitetus, pakartojimą, inversiją, metaforą (personifikaciją ir animizaciją), alegoriją, kreipinį (apostrofa), retorinį klausimą</i>). Apibūdins <i>soneto, odės, baladės, romantinės dramos bruožus</i>.</p> <p>Nagrinėdamas romantizmo epochos kūrinius bei apibūdindamas ir apibendrindamas savo išpūdžius, mokinys palygins romantinių veikėjų vertybes, išgyvenimus su savaisiais.</p> <p>Pažiūrėjęs <i>Dziady cz. II</i> inscenizaciją bei A. Mickevičiaus <i>Pono Tado</i> ekranizaciją, mokinys sugebės argumentuotai pareikšti savo nuomonę.</p> <p>Per šį pamokų ciklą mokinys supras ir vartos šias sąvokas: <i>iracionalizmas, romantinis herojus, romantinis maištas, patriotizmas, fantastika, tautiškas</i>.</p>	17–18	<p>Pažintinė ekskursija į Naugarduką arba į A. Mickevičiaus muziejų Vilniuje.</p> <p>Pažintinė ekskursija <i>Vilniaus romantizmo mokykla</i> Filmas <i>Ponas Tadas</i> rež. A. Vajda</p>

LAIKO REZERVAS 7–10 valandų.

